

Fortsatt medansvar for det sørlige Afrika

AV ANDREAS LØKEN

Det er her tale om det ansvar som lutherske misjoner i Norge, Sverige, Tyskland og U.S.A. har, sammen med sine søsterkirker i Sør-Afrika og Swaziland. Begrunnelsen for å hevde medansvaret er i første rekke prinsipielt missiologisk, med utgangspunkt i det universelle, eskatologisk betonte kristne misjonsoppdrag. Det strekker seg jo til jordens ender og sikter frem mot Kristi gjenkomst.

Det som skal behandles i denne sammenheng er dog mest den eksistensielt-historiske side ved misjonsansvaret i det sørlige Afrika fra nå og fremover. Rent konkret tenker vi på fem lutherske misjoner: American Lutheran Church (ALC), Berlinermisjonen (BM), Hermannsburger-Misjonen (HM), Svenska Kyrkans Mission (SKM) og Det Norske Misjonsselskap (NMS). En god del av materialet til belysning av ansvarsforholdet kommer naturlig nok fra norsk misjons-sammenheng.

La oss ta utgangspunkt i det ansvar som norske kristne tok på seg opprinnelig for misjon blant zuluerne. Det var i 1844 NMS begynte sitt arbeid i Sør-Afrika. Fra da av har ansvar for misjon der sør stått som «et trofasthetens vitnesbyrd» i vår kirke. I motgang og medgang, i dårlige og gode tider, i krig og i fred har misjonen gått sin gang. Innsatsen av arbeidere og midler har vært varierende, men den har alltid vært opprettholdt med stor ansvarsbevissthet, etter beste skjønn og evne, også etterat NMS tok opp nye misjonsoppgaver andre steder i verden.

Formen for utøvelsen av ansvaret for zuluerne og det sørlige Afrika i det hele, har skiftet, ettersom misjonsarbeidet gikk frem og lyktes og den stede egne kirke tok form. For vårt vedkommende ble det en Norsk-luthersk Zulusynode med vel 20 000 medlemmer i 1954. Seks år senere, i fellesluthersk sammenheng, ble Den Evangelisk Lutherske Kirke i Sør-østregionen (ELCSA -SER) grunnlagt. Til å begynne med hadde denne kirke 96 000 medlemmer, og har nå vokst til 106 000.

Tradisjonelt har luthersk misjonsansvar for det sørlige Afrika sikket på opprettelsen av en «selvunderholdende, selvutbredende og selvstyrt kirke». Dette var fra 1912 av målet for de fem Samarbeidende Lutherske Misjoner (CLM) som har vært navngitt enkeltvis tidligere. I 1960 hadde de da nådd dette mål, og befant seg i en ny situasjon der de planmessig overlot sine funksjoner og institusjoner til ELCSA-SER.

Definisjonen av misjonens mål, i CLM som i andre misjoner, sto lenge som et stort og dristig fremtidssyn. Hva som måtte ligge lenger frem på veien forble en tid uuttalt og ubestemt. Men den kristne misjonsmotivering stanser ikke ved en kirkedannelse nærmere bestemt ved hjelp av «de tre selv» eller andre kriterier. Som tiden går, oppdager en og erkjenner at der må være en målsetting for fortsatt misjon gjennom, og i forbindelse med, en myndig og ansvarlig kirke. Ja, en ser at like viktig som å organisere kirke er det å finne frem til en strategi for fremtiden. For misjonens adressat er jo ikke kirker, men folkeslagene og den verden som skal erobres for Kristus. Grunnleggingen av nye kirkesamfunn er, i lyset av denne adresse, ett skritt – om enn betydelig – på veien mot målet. I samsvar med dette har der derfor stadig vært ført inngående rådslagninger i det sørlige Afrika, i 60-årene og frem til idag, mellom ELCSA-SER og dens fem støttemisjoner. Det felles ønske har vært å skape tidssvarende former for samarbeid i misjon, med initiativ og hovedansvar overbevisende forankret i den stede egne kirke.

På et tidlig tidspunkt (1962) ble der skrevet et dokument kalt «Church-Mission Relationship». De viktigste prinsipper der kan oppsummeres slik: Misjonene anerkjenner regionalkirkens fulle selvstendighet, også som det sentrale misjonsredskap for videre fremstøt. På sin side erkjenner regionalkirken evangeliseringen av det sørlige Afrikas folk som sin fremste oppgave. Videre erkjenner misjonene sitt medansvar for fullføringen av det ufullendte misjonsoppdrag: «Derfor skal kirken og misjonene i gjensidig forståelse og enighet fullføre Kristi store ordre (Mat. 28. 18–20).» Dokumentet inneholder en erklæring fra regionalkirken om dens villighet til å ta imot misjonærer som medarbeidere i det sørlige Afrika, for å ta del i forkynnelsen av Ordet og i oppbyggingen av en levende, evangeliserende luthersk kirke. Der uttrykkes enighet om at kirken skal ha anledning til å søke misjonene om finansiell støtte og anledning til å inngå spesielle avtaler over et visst antall år for nye prosjekter og for å møte ekstraordinære utgifter.

I 1968 sluttet NMS (i likhet med de andre samarbeidspartnere i

CLM) en høytidelig avtale med regionalkirken, der det bl. a. heter: «I betraktning av den store og ufullendte misjonsoppgave kirken har i Sør-Afrika, uttaler kirken sin villighet til å ta imot støtte fra misjonene i fremtiden. . . . misjonen tror den har en gudgitt oppgave i å hjelpe oppbyggingen av kirken i Sør-Afrika.» Videre står det: «Misjonene skal hjelpe kirken ved å sende misjonærer til å arbeide i kirken hvor det trengs, både i institusjoner, komiteer og kommisjoner, menighetsarbeid etc.»

Når her tales om støtte og hjelp, er kirken seg sitt ansvar bevisst. Det er i denne forbindelse vel verd å merke seg at den selv tar opp til analyse og vurdering støtten fra misjonene sett i forhold til dens egne inntekter. På et møte av proster og avdelingsledere som biskopen kalte sammen i 1967 ble dette vedtak gjort: «I forbindelse med vanskene ved å forhøye lønningene utover det nåværende nivå, foreslås at kirkerådet undersøker muligheten av å redusere proporsjonen av arbeidere (evangelister og prester) i forhold til medlemstallet i kirken, med sikte på å gjøre mer bruk av frivillig, ubetalt lekmannstjeneste, – videre at det blir foretatt en analyse av kirkens driftsbudsjett og planene for foretagender som krever kapitalutlegg for å finne frem til en klart motivert relasjon mellom kirkens egne inntekter på den ene side, og dens totalbudsjett og støtten fra Europa og Amerika på den annen side.» (A propos: I 1963 var kirkens egne budsjetterte inntekter kr. 617 000, og i 1972 kr. 1 189 120.)

Dette at tyngdepunktet, initiativet og ledelsen av misjonsarbeidet er flyttet over fra utenlandske organisasjoner til en stedegen kirke, er en stor begivenhet som selvsagt er blitt hilst med stor glede av dem som har overtatt helt den myndighet og det ansvar som før bare delvis lå på deres skuldre. At denne integrasjon av misjonen inn i kirken i Afrika har vært imøtesett og mottatt med minst like stor glede fra misjonærenes side er mindre kjent. Ja, det var etter helhjetet, planmessig innsats fra deres side, med støtte fra deres styrer, at dette mål ble nådd. Derfor kan der være grunn til å meddele til andre hvordan misjonærene opplevde begivenheten og dro sine konklusjoner av den. I beretningen for 1968 står det slik:

«Vi konstaterer med glede at dette er siste gang i Sør Afrika at en tilsynsmanns årsberetning blir lagt frem. Det Norske Misjons-selskap har, som kronen på en planmessig utvikling, lagt både det åndelige og det administrative tilsyn over sine tidligere arbeidsområder i den unge regionalkirkes hender. Konferanse-

ordningen som har tjent sin verneplikt fra 1873 av, opphører nå å fungere, etterat misjonærkonferansene i minst 20 år gradvis har redusert sitt eget myndighetsområde. Det årlige misjonær-samvær som avløser konferansen blir ikke noe misjonsstyre, men et samfunnsorgan for de norske misjonærer, og et kontaktorgan mellom misjonærene og Landsstyret. En tillitsmann valgt for to år ad gangen vil ta seg av misjonærenes felles interesser og deres forbindelser med styret. En misjonærkomitee avløser F.U.

Nyordningen betyr på ingen måte misjonsvirksomhetens opphør, men symboliserer dens omplantning i afrikansk jord.

Avtalene mellom NMS og regionalkirken, foreslått av konferansen og tilstøttet av styret, er nå også vedtatt av kirkerådet for ELCSA-SER som nettopp hadde møte på Umpumulo. Dette skjer 125 år etter misjonsprest H. P. S. Schreuder gikk iland i Durban i 1844. Vi takker vårt styre for at vi kan få feire jubileet for norsk misjonsarbeids begynnelse i dette land ved å innstille oss på en ny epoke i misjonens historie, der misjonærer og afrikanske medarbeidere, misjonsselskap og ung kirke går inn som partnere i lydighet mot kallet til å erobre Afrika. Misjonens hjemmebasis vil nå ikke lenger være bare Stavanger, Uppsala, Berlin, Hermannsburg eller Minneapolis, men vil være Umpumulo, Durban, Johannesburg og andre steder her i landet hvor misjonskallet fornyes og den lutherske kirke her sør tilsees og administreres. Til syvende og sist ligger misjonens basis i hver menighet som fornyes i sin tro og i sitt kall gjennom evangelium, sakramenter, hellig samfunn og bønn.

Medarbeiderne i vårt norske team, som så nøkternt og villig har omstillet seg og medvirket til en harmonisk gjennomføring av integreringen, fortjener en særskilt takk.

Det at Lutheran Advisory Council (med representanter fra misjonene) uten oppstuss besluttet å bli oppløst, og at CLM besluttet å overgi ledelsen av indermisjonen til regionalkirken, er tegn på det gode og tillitsfulle forhold mellom de gamle misjoner og den unge kirke som de, ved Guds nåde, har fått være redskap til å grunnlegge.»

Misjonærene gjorde oppmerksom på at de ikke lenger skulle legge frem saker fra regionalkirken, da kommunikasjoner om alle virksomheter nå ville gå direkte til misjonsstyrene, så langt de angikk dem. Avgjørelser om deltakelse i kirkens virksomhet ville bli tatt på grunnlag

av innstillinger til Joint Committee on South Africa og forhandlinger der. I denne komite møter regionalkirkens representanter utsendinger fra alle misjonsstyrene. Misjonærene sa fra at de dog ville holde sine styrever underrettet om deres tjenestevilkår i forhold til regionalkirken og til «feltet» i det hele. Og misjonsfolket i hjemlandet måtte fremdeles få personlig preget misjonsinformasjon, som betyr så meget på alle stadier av misjon.

Etter integreringen har ikke misjonærene gitt uttrykk for at de har mindre anledning til å realisere sitt personlige kall. Og de gir vitnesbyrd om at de i tjenesten får den mest hensynfulle og taktfulle behandling av alle instanser i kirken. Samtidig får de mange bevis på at de blir satt stor pris på av deres sorte medarbeidere og av menighetsforsamlingene rundt omkring. På sin side ser misjonærene det som en forrett å stå i tjerrende samarbeid med afrikanere (eller indere og mulatter), hvis kallsbevissthet og talenter nå skal utfolde seg forhåpentlig enda bedre enn før.

Der er dem som hevder at de utenlandske misjonærer i Sør-Afrika har vært for mye opptatt av sin plass og status i kirken der. (Se Norsk Tidsskrift for Misjon, nr. 3, 1972 s. 129ff.) Slikt får tale for seg. Det kan dog dokumenteres ganske bra at som regel har det motsatte vært tilfellet. I praksis og teori har misjonærene der sør prøvd å «avmytologisere» den dominerende, vi-alene-vite-misjonær, som vel har hatt sin eksistens. Etter integreringen var misjonærene mest opptatt av kirkens vekst og trivsel og kirkens misjon ved sine egne stedlige krefter. I 1969 rapporterte de: «Det kan ikke sies sterkt nok at de lutherske misjoner nå må stå regionalkirken bi ved å øke dens potensial for misjon. Om ikke lutherske kristne i andre land står solidarisk med dem, hvordan skal den på en og samme tid kunne sette inn nok både i krevende, hurtigvoksende bymiljøer, i konsentrerte «resettlement areas» og i de fattige reservater. Hvordan kan den ta seg av den spredte, forsømte zulubefolkning på hvites farmland, avhengig som den er av landeierne, selv når det gjelder tillatelse til å bygge kirker og skoler.»

Samme år diskuterte misjonærene hvordan NMS på den mest overbevisende måte kunne ta del i kirkens misjonsoppgave: «Vi kunne gjøre det i form av en ekstra bevilgning over noen år, til å sette inn etter kirkens eget skjønn, istedenfor det som NMS satte inn av menneskaper som ikke lenger er her og istedenfor de budsjetter som derfor er strøket. Et slikt bevis på forståelse og engasjement kunne virke til å rette litt på den misjons- og misjonærkritiske holdning som en merker i visse kretser her idag.» Det er strategien vi var, og er interessert i,

og da innbefattet misjonens medvirkning gjennom bevilgninger eller personale eller begge deler.

Når en diskuterer medansvar for misjon i det sørlige Afrika, kommer en til noe som kan kalles: Tapte dimensjoner som er blitt igjenfunnet. Der var nemlig noe storslagent ved det opprinnelige opplegg til misjon blant zuluerne. Alt på et kart fra 1863 kan en ane den strategiske plasing av de norske misjonsstasjonene. Målet var å vinne hele zulu-folket, noe som skeptikerne mente var et «urimelig og eventyrlig foretagende». Men Schreuder sørget målbevisst for at andre lutherske misjoner kom inn på strategiske steder i den store sammenheng i Natal. Noe av det opprinnelige mål, å gi et vitnesbyrd for hele folket, gikk nok i historiens løp tapt for oss. Enkeltmisjoner strevet hver for seg innenfor rammer som vel kunne være vide nok i forhold til innsatsviljen og evnen. Overfor helheten var de dessverre svært tilfeldig begrenset. Når nå omsider ca. 40 % av zuluerne er blitt kristne er det fordi mange andre kirkesamfunn er kommet inn: Metodister, anglikanere, kongregasjonalister og katolikker har overtatt en meget stor del av ansvaret.

Den forholdsvis nyopprettede lutherske regionalkirke i sørøst tar mer målbevisst enn enkeltmisjonene sikte på å tjene helheten, geografisk og etnografisk. Gjennom den har vi nå endelig mulighet for å gjenvinne tapte dimensjoner og syner. Når vi så hevder fortsatt medansvar for misjon er det ikke minst i betraktning av den meget omfattende misjonsoppgave regionalkirken har tatt opp. Det sørlige Afrika er derfor ikke bare en gammel, men også en ny og meget større «misjonsmark» enn den vi hadde før. Nå kommer hele zulufolket, Zululand og den sorte befolkning i byene inn i bildet. Som norsk misjon i tidligere år hadde vi, da vi ytet vårt beste og nådde lengst, noen titusener av zuluer innen rekkevidde. Takket være den unge, frimodige kirke blir vi mer og mer oppmerksom på vårt ansvar for misjon blant de ca. 4 millioner zuluer, hvorav 40 % eller mer bor i de store byer. Ja, vi blir innbudt til å utvide horisonten til også å omfatte andre afrikanske befolkningsgrupper, tilsammen 15 millioner, som ved årtusenskiftet vil utgjøre over 30 millioner, ifølge nøkterne prognoser. Det spørs da hvilket alvor vi legger i luthersk deltakelse i den totale misjonsoppgaven. Hittil har vi hatt vår styrke i det opprinnelige initiativ. For tiden er visstnok den lutherske del i erobringen av den afrikanske befolkning synkende. (Se f.eks. «A Second Survey of Life in the Townships», Market Research Africa Ltd. 1968, s. 21.) Her ser vi at lutheranerne i kjempebyen SOWETO vest for Johannesburg med ca. 1 mill. innbyggere i 1962 utgjorde 8 % av befolkningen, og fem år

senere bare 5 %. Kirker som anglikanere, metodister og baptister gikk frem. Men «African Independent Churches» hadde i samme tidsrom en sensasjonell fremgang fra 14 til 28 %. Grunnen til den lutherske tilbakegangen er sannsynligvis at vi kom igang for sent i forhold til de andre, og vi får håpe at vi kan snu strømmen. For vi har sikkert en stor plass å fylle i den mektige åndskamp som foregår i sentrene der fremtiden tar form.

Når vi bedømmer omfanget av det lutherske misjonsansvar i det sørlige Afrika, bør vi ta med i betraktning det særlutherske handicap: De sorte lutheranere der ute står forholdsvis isolert i det sørafrikanske kristenfellesskap. Andre «unge kirker» blant de sorte, indere og mulatter har en meget sterk støttebasis i sine «moderkirker» innenfor Sør-Afrikas egne grenser. Vi tenker på de 4 millioner hvite kristne i landet som hver i sine kirker gjør en betydelig misjonsinnsats blant andre folkeslag. De hvite lutheranere i Sør-Afrika teller derimot mindre enn 40 000, og deres direkte misjonsinnsats er ikke å regne med. De er selv understøttet fra Tyskland, og er forsåvidt nesten en slags konkurrenter til de sortes kirker, som må stole på ansvarsfølelsen og giverevnen hos sine lutherske medkristne i Europa og Amerika. Meget avhenger av oss som er støttemisjoner til de lutherske regionalkirker.

Mens vi ser vidt utover hele det sørlige Afrika, la oss da ikke forsumme å se nøye på den norske «tradisjonelle misjonsmark» Zululand. Før var det avsides, tilbaketilleggende og landlig, delvis idyllisk så det ut til. Så blir det plutselig revet med i den moderne sivilisasjons og industrialiserings malstrøm. Her ligger nå Afrikas største papirfabrikk med en produksjon på 70 000 t. pr. måned. Her bygges havn for super-tankere nær den gamle norske misjonsstasjon Empangeni, og aluminiumsproduksjon er alt igang i den nye byen Richards Bay. Nær Ongoye ligger Zululands universitet, riktignok bare for zuluer, men praktisk talt deres eneste sjanse til akademisk fremgang. (Det store flertall av studenter skal være kjølig innstilt til kirke og kristendom. Dog er der trofaste kristne som vitner frimodig, og her er ett av de steder der vi lutheranere har begynt å se vårt ansvar på et tidlig tidspunkt i det moderne Zululand.) Nedenfor Mahlabatini, hvor NMS grunnla et stort sykehus, planlegges Zululands nye hovedstad med en kvart million mennesker. Jernbane, elektrisitet, og olje i rør, krysser slettelandet der og passerer forbi Inhlanzatshe (også tidligere norsk) og opp til Transvaal. Som følge av denne rivende utvikling er hele samfunnet i smeltedigelen som aldri før, og retningen av den sosiale, kulturelle og religiøse utvikling kan vanskelig forutsies. I en slik situasjon er der ikke mye

mening i å diskutere nedtrapping eller avvikling, i dette tilfelle av en norsk misjonsinnsats. Den er jo alt blitt sterkt redusert i forhold til hva vi før satte inn. Vår nåværende innsats er meget beskjeden, sett i forhold til regionalkirkens misjonsoppgave og enda mer i forhold til hele den utfordrende misjonsituasjon.

Enda en dimensjon kommer til og taler for fortsatt medansvar for misjon. Og det er Sør-Afrikas store strategiske betydning i afrikansk sammenheng. Dette blir dessverre ofte oversett, på grunn av apartheid-problemet som med rette påkaller hele verdens oppmerksomhet. Rasismen som praktiseres der, vekker stor harme. Men, uansett sine politiske handicaps, så utgjør de sorte i Sør-Afrika en betydelig faktor i kontinentets utvikling. Og Sør-Afrika i sin helhet vil, med sin enorme naturrikdom og sitt industrielle potensiell påvirke Afrika, når engang de kontroversielle politiske spørsmål er løst. Derfor står kampen om Afrikas sjel også i Sør-Afrika. De åndsmakter som blir fremherskende mellom de sorte masser der vil være med og dominere fremtidens Afrika. Derfor må vi være med også der sør og la det kristne vitnesbyrd lyde sterkt og klart, i kamp med animisme, sekularisme, synkretisme, kommunisme og Islam og andre aktive krefter som ikke tar noen pause.

En må spørre om der er noen aktualitet i å slå på at vi nå burde være «ferdige» i Sør-Afrika? Som om 130 år er lenge i historisk perspektiv. Eller er der enda god mening i å spørre om ikke den unge kirke snart kan stå på egne ben, som det sies? Den unge kirke vil nok i sin tid og på sin måte hevde seg. Men dermed er ikke vi, støttemisjonene, rettfærdiggjort. Vi er ikke blitt avlastet vårt medansvar for misjon. Riktignok var det på en måte lettere å engasjere seg som misjon da initiativet var helt vårt eget og kontrollen med utviklingen var i misjonsstyrenes hender. Alle de lutherske misjoner i det sørlige Afrika har da også en velmaktstid, en ekspansjonsperiode å se tilbake på, umiddelbart før grunnleggelsen av selvstendige regionalkirker. Det initiativ og driv som da utfoldet seg forpaktet vi dog på Kristi og hans universelle kirkes vegne. Og for en som har fulgt den misjonsstrategiske frimodighet i fortiden, og har lagt merke til nølingen i den nye situasjon er det et sterkt håp om at vi i fremtiden må finne en tilsvarende glede i å oppmuntre og aktivt ta del i afrikanske kirkers misjonsinitiativ. Disse kirker viser stor ansvarsbevissthet og en smittende, optimistisk tro, midt i sin følbare fattigdom.

Historisk sett har vi, som utenlandske misjoner, en opplevelse tilgode som vi ikke har råd til å gå glipp av: nemlig den å arbeide sammen med en kirke og et folk som, tiltross for alle rase- og kulturkomplikasjoner,

er åpent innstilt til oss og av egen fri vilje byr oss velkommen til fortsatt misjon. Tidligere har vi jo ofte kjempet mot strømmen og har fått våre baser under kolonisters og hvite statsmakters velvillige beskyttelse. Det som nå skjer er bemerkelsesverdig: uansett apartheid og «sort bevissthet» tror regionalkirkens ledelse på vår medvirkning i tiden fremover. De sier at hvit og sort kan enda virkningsfullt stå side om side i evangelisering av forsømte strøk på land og i by. Hvis de vil ta risikoen skulle det være god ledelse for oss.

La oss til slutt lytte til innbydelsen til fortsatt misjon, slik den kommer fra zulueren biskop Paulus Mhlungu (i Hellige Jul 1972): «Hvor langt på vei er nå kirken selvhjulpne? – Når det gjelder økonomien har vi dessverre enda langt igjen. De mange forholdsvis små menigheter og de vanskelige kommunikasjonsforholdene i Zululand gjør at vi trenger mange arbeidere. Men vi arbeider sterkt med planer om en mer rasjonell menighetsordning og desentralisering av ansvaret ned på menighetsplanet. Vi håper dette skal bringe en bedring i økonomien. Når det på den annen side gjelder personell, er jeg stolt over å si at vi langt på vei er selvhjulpne. Vi har gode kvalifiserte arbeidere, både prester og evangelister. Nå forsøker vi også mer planmessig å utdanne lekfolk til å ta ansvar i menighetene.

Betyr dette at det idag ikke er bruk for misjonærer? – Nei, absolutt ikke! Misjonærene betyr en stor hjelp og inspirasjon i kirken. Når mener biskopen at misjonen og misjonærene kan trekke seg ut av engasjementet i «misjonskirken»? – Det er klart at når en kirke blir selvstendig og selvhjulpne bør karakteren av misjonens engasjement forandres. Det er uhyre viktig at den såkalte misjonskirken ikke føler noe overgrep fra misjonens side. En «misjonskirke» vil alltid være ømfintlig overfor slikt.

På den annen side ser jeg det som viktig at den unge kirken har en levende kontakt med de tradisjonene som misjonene brakte inn i oppbyggingstiden. En slik kontakt kan best skje gjennom personell. Men det er vel også slik at når en kirke har nådd en viss selvhjulpnehet, må denne kontakten løpe begge veier. Jeg tenker da mer på utveksling av arbeidere. I kirkerådet har vi nå diskutert et kall fra tre tyske menigheter som ber om afrikanske prester. Det er mange økonomiske og praktiske problemer med et slikt program, men det er en ting som bør kunne løses.

Vi har hørt røster i det siste, både her ute og hjemme som hevder at misjonærenes aktivitet virker stagnerende på de innfødtes aktivitet. – Personlig mener jeg ikke det. Selvfølgelig kan enkelte personligheter

knekke andre medarbeideres initiativ. Men den faren er like stor for innfødte prester som for misjonærer.

En annen ting er at den politiske situasjon vi har her i Sør Afrika ofte kan bygge opp til et motsetningsforhold mellom hvite og sorte. Men vi må ikke gi tapt i denne situasjon. Som kristne bør vi kjempe for likestilling og broderlig behandling av hverandre.

Det er viktig at vi i denne tiden med forandringer og omlegninger kan holde fatningen, og lede utviklingen slik at den tjener kirken best. Vi har ennå store oppgaver som ligger foran oss. Disse må vi løse sammen. Misjon og kirke er ikke to forskjellige størrelser og interesser som må skilles fra hverandre. Kirke er misjon og misjon er kirke, også i internasjonal målestokk, – sier biskop Mhlungu på sin diplomatiske og rolige måte.»

Der ligger dyp overbevisning og allsidig erfaring bakom slike sindige ord. Og vi bør være våkne og takknemlige for det kall til medansvar for fortsatt misjon som der når oss.